

AZ EMBER KÜZD

A hírszolgálat hőskorából

(Százéves a kábel.)

A hírszolgálat nagy jelentőségét nem a mai háború fedezte fel. A híradó katonát már ott találjuk Perseus és Hannibál hadseregeiben. Évszázadok óta izgatta az embert a hírközlés gyorsasága. A villamosság és az áram fölfedezésével végre olyan erők jutottak birtokába, amelyek a hírszolgálat hőskorához vezettek.

Az elektromágneses távíró még csak gyermekkorát élte, amikor Morse — kerek 100 esztendővel ezelőtt — már vízalatti vezetékek: kábelek lerakásával akarta a távíró legnagyobb akadályát: a vizet legyőzni. Kísérlete — a gyantával és szurokkal szigetelt vezetőt üveg- és fémcsőbe zárva helyezte a vízbe — nem járt eredménnyel, de felvetette az óceán áthidalásának merész gondolatát, amely elindítója lett az emberiség egyik legnagyobb, szinte emberi erőt meghaladó küzdelmének. Két évtized csalódásai, milliókat kitevő anyagi veszteségei sem tudták eltéríteni a vállalkozó szellemű, minden akadályon áttörő embert a nagy feladat megoldásától.

Gisborne¹ mérnöké a kezdeményezés dicsősége. Terve, az újkor legmerészebb álma, megfelelő tőkehiány miatt már-már úgy látszott, hogy csupán terv marad. De nem olyan fából faragták a bátor amerikaiak, aki meghátrál az akadályok előtt: — nem nyugodott, amíg Field milliomet meg nem nyerte ügyének. Gisborne fantasztikus lehetőségeket ígérő szavai a könnyelmű milliomosnál termékeny talajra találtak, minden vagyónát gondolkodás nélkül egy lapra tette föl.

Megindult a hét rézdrótból összefont vezetékek gyártása. Éjjel-nappal folyt a munka. Az „Agamemnon“ és a „Niagara“ hajók készen állottak a sokszáz km hosszú kábel befogadására. Nehéz, keserves munka volt a kábel felgöngyölítése a hajók belsejében. Sokszor azt hitték, hogy ezen hiúsul meg a vállalkozás. Végre hatalmas rakományukkal útrakészen állottak a hajók. 1858. július 15-én kifutottak a kikötőből. 20-án találokztak az északi szélesség 52°5' s a nyugati hosszúság 32°42' pontján. Összehesztették a kábelek végeit és d. u. 1 óra 25 perckor az „Agamemnon“ megindult az európai, a „Niagara“ az amerikai partok felé.

A hajók elindulásakor látták csak, hogy a kábelek lefektetése milyen óriási nehézségekbe ütközik. A hajó sebességének összhangban kellett lennie a kábel süllyedő sebességével, mert egy hatalmas rántás szakadást vagy sérülést okozott volna, amely egyértelmű volt a teljes bukással. A dinamométerhez, a kábel feszültségét ellenőrző készülékhez beosztott hajóosztisznak kezébe volt létéve a vállalkozás sikere. Csak a legfeszültebb figyelem, a gyors intézkedés és annak azonnali végrehajtása vehette elejét a bajnak. Még e mellett az idegmegfeszítő figyelem és fegyelmelmeztség mellett is néhány nem várt körülmény majdnem megghiúsította a szépen haladó munkát. Egy hatalmas cethal a hajó fara alatt úszott el és hajszál híján el nem szakította a vezetéket. Máskor egy amerikai hajó tartott egyenesen a vízbe ejtett kábelnek s ha idejében el nem térítik irányától, menthetetlenül elszakítja a vezetéket. A két hajó a kábelek révén távíróval állandó összeköttetésben állott egymással. Csak attól rettegtek, hogy egyszer a jelek elmaradnak, ami a kábel elszakadását jelentette volna. „Izgalommal figyeljük a műszer jelzéseit — írja a hajóosztis —, nyugtalanul alszunk, ruhástul dőlünk le egy kicsit éjtszakára.“ Augusztus 5-én az „Agamemnon“ örömmel táviratozta a kábel másik végére: „Európa. A kábelt leraktuk.“ Alig pár órával később a válasz is megjött: „New-Foundland.² A kábelt leraktuk.“ 3485 km hosszú kábel feküdt a tenger fenekén.

¹ Ejtst: dzsizbörn.

² Ejtst: njúfaundlend.

Field megsámolta megmaradt-pénzét és a nagy örömben is szomorúan állapította meg, hogy a merész kaland 10 millió dollárba került. Viktória angol királynő üdvözlete az Egyesült-Államok elnökéhez, amelyet a kábelén továbbítottak, a világ legdrágább távirata volt. A jeladások erőssége ugyanis egyre gyengült és 400 távirat közvetítése után teljesen megszűnt. Ha táviratonként 100 dollárt is számítottunk, Viktória királynő üdvözlete több mint 9 millió dollárba került. Hiába keresték a baj okát a legképzettebb mérnökök, a kábel nem működött tovább. „Ott hever a tenger fenekén beiszaposodva.“

Es mi sem jellemzőbb az emberi kitartásra, vállalkozó szellemre és bátorságra, nem telt el hat év, amikor Európa állt sorompóba, összegyűjtötte az új tőkét, s a régi tapasztalatokon okulva — csak a vezetékek szigetelésében lehetett a hiba — hozzákezdett az új kábel gyártásához. Szintén hétszázal vezetékdrótot használtak, négyezer guttaperca burkolattal szigetelték, ezt kenderrel vonták be, majd pedig tíz, azután annak tetejére 12 szálás dróttal védőburkot képeztek. Az így elkészített kábel súlya 82.000 q-t nyomott. Az óriás „Great-Eastern“³ hajó hatalmas kábelrakományával 1865. július 23-án elindult az ír partokról Amerika felé. Az európai vállalkozást még annyi siker sem kísérte, mint az amerikaiat. 1700 km hosszú kábel feküdt már az óceán fenekén, amikor a vezeték elszakadt, Hiába kísérelték meg a tengerbe zuhant kábel kiemelését, a hajó kénytelen volt visszatérni kikötőjébe. „Visszajöttek remény és kötelek nélkül“ — mondták a kedélyes angolok. Anglia is megfizette a hírszolgálat oltárán a maga áldozati adóját.

A következő évben ismét angol társaság vállalkozott a leküzdhetetlennek látszó feladatra. A régi hajót és betanult legénységét állították szolgálatba és a „Great-Eastern“, jóvátéve előbbi hibáját, 14 nap alatt megoldotta az emberiség történetének egyik legkimagaslóbb és legnehezebb feladatát. 1866. július 28-án vették fel Londonba az első Amerikából érkező táviratot.

„Arany 50, London 164½, bonok 7¼, gyapot 36 c. nyugodt.“

A hosszú küzdelemben, úgy látszik, elfásultak az udvariassági ceremóniák iránt és az üdvözlő táviratok helyett rögtön a „lényegre“ tértek. „Arany 50...“

A „Great-Eastern“ kapitányát annyira bántotta első útjának sikertelensége, hogy legénységével elindult az elszakadt kábel kiemelésére. Olyan helyet kerestek, ahol a vezeték nem feküdt nagyon mélyen. Fárasztó, kilátástalan munka volt a kábel felkutatása és mégis sikerült. A vasmacska megakadt a vezetékben. Az igazi munka most kezdődött. A kábel a víz alatt egyre jobban feszült, minden pillanatban a szakadástól kellett félni. Késő éjszaka végre a víz színére bukkant. A későbbi táviratváltás a kiemelt kábelen megmutatta, hogy a kábelnek semmi baja sincs. A „Great-Eastern“ alig tudta kivárni a megszakadt munka folytatását és ismét rekordidő: hat nap alatt befejezte a második óceáni kábel lerakását.

A kábel fejlődésének nagy iramából mi magyarok is kivettük a magunk részét. Akkora vagyont, mint Amerika és Anglia nem áldozhattunk, de talán többet adtunk: egy találmányt. A kábelek káros kapacitását — aminek következtében Viktória királynő távirata csak 16 óra alatt jutott el az Egyesült Államok elnökéhez, — egy Amerikába kivándorolt bányász magyar fiú küszöbölté ki a róla elnevezett Pupin-féle önindukációs tekerccsekkel. Ezzel nagy lépéssel vittük előre a kábel fejlődését.

A mai szikratávírók és rádiós hírszolgálat mellett szinte eltörlődött a régi vezetékes híradás jelentősége. De nem szabad elfelejtenünk, hogy a modern technika a régi emlékün „nőtt nagygyá, a régi emberfeletti küzdelmek juttatták mai fejlettségére és mégis csak ez a kor volt a híradás igazi hőskora, amikor az ember vagyont, fáradságot nem kímélve vette fel a küzdelmet a legyőzhetetlennek hitt óriással, az óceánnal.

Dallos László

³ Ejtisd: grét észtörn.